

Broj: 03-45.2-29-430-2/19
Istočno Sarajevo, 3.5.2019. godine

Na osnovu člana 61. stav 2. Zakona o upravi („Službeni glasnik BiH”, br. 32/02, 102/09 i 72/17), člana 9. stav 2. Zakona o osnivanju Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 44/04), a u vezi s tačkom 4.2.21 BAS poslovnika o radu stručnih tijela Instituta, i prijedloga poslovnog plana prihvaćenog na 18. sjednici BAS/TC 53, održanoj 09.04.2019.godine, direktor Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine odobrava:

POSLOVNI PLAN
BAS/TC 53
Fluidi i sistemi fluida

1. Uvod

Predmet rada Tehničkog komiteta BAS/TC 53, *Fluidi i sistemi fluida* (u daljnjem tekstu: BAS/TC 53) obuhvata standardizaciju u oblasti fluida i sistema fluida, standardizacija promjera pumpi i hidromotora te svih elemenata i sklopova u sistemima za prenos snage fluidima; priprema standarda za cijevi, spojnice, pribornice, ventile i pomoćnu opremu za prenos tekućina, izrađenu od svih tipova plastičnih materijala.

BAS/TC 53 prati rad sljedećih korespondentnih komiteta:

CEN/TC 155 - Plastics piping systems and ducting systems /Plastični sistemi cjevovoda i odvoda

CEN/TC 197- Pumps / Pumpe

CEN/TC 244 - Measurement of fluid flow in closed conduits / Mjerenje protoka fluida u zatvorenim kanalima (u mirovanju)

CEN/SS F05 - Measuring Instruments / Mjerni instrumenti

CLC/SR 10 - Fluids for electrotechnical applications

ISO/TC 30 - Measurement of fluid flow in closed conduits / Mjerenje protoka fluida u zatvorenim cjevovodima

ISO/TC 115 - Pumps/Pumpe

ISO/TC 131- Fluid power systems / Hidraulični i pneumatski sistemi

ISO/TC 138 - Plastics pipes, fittings and valves for the transport of fluids / Plastične cijevi, spojnice i ventili za prijenos tekućina

IEC/TC 10 - Fluid for electrotechnical applications / Fluidi za primjenu u elektrotehnici...

BAS/TC 53 je formiran Rješenjem direktora Instituta za standardizaciju BiH o formiranju Tehničkog komiteta br. IN-00236/10-03BS od 28.05.2010. godine. Trenutno je aktuelno Rješenje o promjenama u Tehničkom komitetu BAS/TC 53 br. 03-45.1-29-1032-1/17 od 19.07.2017 godine.

Tehnički komitet BAS/TC 53 je formiran radi:

- analize potreba i pripreme prijedloga za preuzimanje međunarodnih i evropskih standarda;
- razmatranja inicijativa i utvrđivanja programa i planova rada u području djelovanja;
- razmatranja i utvrđivanja metoda rada i aktivnosti na izvršavanju planova rada TC-a;

-
- osnivanja radnih grupa (WG) i *ad hoc* grupa (AG) te definiranja njihovih područja rada i zadataka;
  - usklađivanja planova rada WG-a;
  - pripremanja i utvrđivanja nacrti i prijedloga BAS standarda;
  - razmatranja mišljenja, primjedbi i prijedloga dobijenih u toku javne rasprave;
  - pripremanja i prezentiranja stručnih mišljenja odgovarajućim tijelima međunarodnih i evropskih organizacija za standardizaciju u skladu s procedurom pripreme međunarodnih i evropskih standarda, te korištenja drugih mogućnosti uključivanja u njihov rad;
  - saradnje s drugim tehničkim komitetima i subjektima koji se bave aktivnostima u vezi sa standardizacijom.

Takođe, za predmete standardizacije iz oblasti rada BAS/TC 53 za koje ne postoje evropski standardi i drugi standardizacijski dokumenti, BAS/TC 53 može da donese odluku o preuzimanju međunarodnih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata, a ako oni ne postoje, može da donese odluku o preuzimanju nacionalnih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata drugih zemalja, s kojima Institut ima potpisan ugovor, kao i o izradi izvornih BAS standarda.

2. Poslovno okruženje

2.1 Opšte

Na poslovno okruženje utiču politički, ekonomski, tehnički, zakonodavni i socijalni aspekti. U kontekstu nastojanja Bosne i Hercegovine da se što prije integriše u Evropsku uniju, u toku je proces usaglašavanja nacionalnog sa evropskim zakonodavstvom, koje se vrši putem preuzimanja evropskih standarda i direktiva Novog pristupa EU. Na osnovu tog procesa, tehnički komitet BAS/TC 53 vrši usaglašavanje bosanskohercegovačkih standarda sa evropskim standardima i to usvajanjem evropskih standarda kao nacionalnih. Osim toga, prilikom preuzimanja evropskih standarda kao bosanskohercegovačkih moraju se povući svi nacionalni standardi za iste predmete standardizacije koje su u suprotnosti sa njima. Po tom principu tehnički komitet BAS/TC 53 vrši preuzimanje evropskih standarda i srodnih dokumenata u našu standardizaciju.

Primjenom ovih standarda:

- olakšava se trgovina
- obezbjeđuje se visok nivo sigurnosti proizvoda
- smanjuju se ekonomski troškovi zdravlja i sigurnosti na radu
- obezbjeđuju se efikasnija rješenja
- obezbjeđuju se metode ispitivanja
- daju se smjernice za ocjenjivanje usaglašenosti
- obezbjeđuju se energetska efikasnost
- daju se uputstva i smjernice za postupke održavanja i korišćenja

Bosanskohercegovačke standarde i srodne dokumente koje donosi tehnički komitet BAS/TC 53, Fluidi i sistemi fluida, na nacionalnom nivou široko primjenjuju proizvođači, projektanti, instituti, organi državne uprave i dr.

2.2 Kvantitativni pokazatelji poslovnog okruženja

Glavni učesnici na tržištu čije je poslovanje direktno pod uticajem standarda donesenih pod pokroviteljstvom ovog komiteta su proizvođači i distributeri pumpi, hidromotora, svih elemenata i

---

sklopova u sistemima za prenos snage fluidima, cijevi, spojnice, prirubnice, ventila i pomoćne opreme za prenos tekućina izrađenih od svih tipova plastičnih masa.

Fluidi za primjenu u elektrotehnici obuhvataju veliki broj aparatura koje se koriste u elektrotehničkoj industriji, kako u proizvodnji električne opreme, tako i u proizvodnji, prenosu i distribuciji električne energije. Fluidi za ove primjene obuhvataju veliki broj različitih fluida kao što su mineralna ulja za transformatore i kablove, sintetički izolacioni fluidi kao što su polubuteni, aromatski ugljovodonici koji se koriste u kondenzatorima, silikonski fluidi, sintetički i prirodni organski estri kao i polihlorovani bifenili o kojima se posljednjih godina dosta govori jer je njihova upotreba u mnogim zemljama zabranjena zbog štetnog uticaja na okolinu. Izolacioni fluidi mogu sadržati aditive (hemijske), koji im poboljšavaju performanse, ali mogu imati štetan uticaj na ekološko okruženje i /ili zdravlje ljudi.

2.3 Zahtjevi tržišta

Standardi iz nadležnosti ovog tehničkog komiteta BAS/TC 53, primjenjuju se u poslovnom okruženju Bosne i Hercegovine. Specifikacije i ovi standardi čine osnovu za proizvodne i komercijalne poslove.

Pošto su standardi iz nadležnosti ovog tehničkog komiteta u relativno širokoj upotrebi, neophodno je da se prate tržišni trendovi i neprekidno radi na inoviranju i donošenju novih standarda. Razvoj novih tehnologija ili poboljšanja već postojećih proizvoda, kao i prateće opreme koja se koristi u industriji, na radnim mjestima u svakodnevnom okruženju, pri transportu, u laboratorijama itd., zahtjeva dodatno i kontinualno praćenje tržišta radi ponude odgovarajućih savremenih standarda kojima se mjere performanse proizvoda.

Novi materijali, nove tehnologije ispitivanja i procjene stanja, kao i zahtjevi za povećanje bezbjednosti i usklađenosti sa ekološkim zahtjevima dovode do potrebe za revidiranjem postojećih ili izradi novih standarda.

2.4 Aspekti zaštite okoline

Primjenom standarda i srodnih dokumenata razvijenih u okviru tehničkog komiteta BAS/TC 53, obezbjeđuju se preduslovi za zadovoljenje svih zahtjeva za zaštitom životne sredine. Evidentna je potrošnja resursa, u prvom redu električne energije, vode pa proizvođači iz ove oblasti moraju preduzimati odgovarajuće mjere za njihovu racionalnu potrošnju i smanjenje. Takođe, prilikom korišćenja nekih proizvoda (npr. toplotnih pumpi) vodi se računa o zagađenju životne sredine, kao i o energetske efikasnosti. Onda kada postoji otpad (tokom proizvodnje) mora se voditi računa o tome da se taj otpad (metalni, otpadno ulje i drugi otpadni materijal) na adekvatan način skladišti i da se njime upravlja u skladu sa odgovarajućim važećim zakonskim propisima.

Što se tiče proizvoda od plastike u budućnosti će proizvodnja i primjena ovih proizvoda biti veoma važna za pravilno iskorišćenje prirodnih resursa, kao i za minimiziranje štetnih efekata po životnu sredinu. Standardi iz oblasti plastičnih masa sve više obuhvataju i postupke koji imaju za cilj sigurniju proizvodnju i primjenu proizvoda od plastičnih masa. Ovo se posebno odnosi na pitanja plastičnog otpada, reciklaže plastičnih masa, upotrebe ambalaže.

Zahtjevane karakteristike za fluide za primjenu u elektrotehnici mogu da imaju negativan uticaj na životnu okolinu. Askareli (IEC 60588) predstavljaju tipičan primjer za to. Osim toga, neke od metoda ispitivanja koje su razvijene u prethodnom periodu uvele su korišćenje hemikalija koje

---

se trenutno smatraju opasnim. Na međunarodnom nivou, da bi se izbjegli ovi problemi, osnovana je radna grupa WG16, savjetodavna grupa za zaštitu životne okoline i za ostvarivanje bezbjednosti. Ova radna grupa vrši reviziju svih standarda koje je objavio međunarodni Tehnički komitet IEC TC 10 i daje prijedloge za modifikaciju svih dijelova standarda koji su u suprotnosti sa dobrom ekološkom praksom. Preporuke i opšti principi ove radne grupe uzimaju se u obzir pri pripremi novog ili reviziji već postojećeg standarda.

Međunarodni tehnički komitet IEC TC 10 prilikom uspostavljanja specifikacije za svoje standarde razmatra sljedeće: obilježavanje proizvoda koji predstavljaju rizik za životnu sredinu i zdravlje, odgovarajuće pakovanje, neophodnost recikliranja na kraju životnog vijeka, tip otpada koji nastaje na kraju životnog vijeka i mogućnost ponovnog korišćenja otpada ili bezbjednog odlaganja, emisiju opasnih materija prilikom gorenja, odbacivanje produkata za koje je utvrđeno da su štetni za životnu sredinu ili se ne mogu reciklirati ili ponovo obraditi. Kada se pripremaju ili revidiraju specifikacije proizvoda, postupci održavanja i smjernice za korišćenje proizvoda, posebna pažnja se posvećuje preporukama kako da se izbjegne bilo koji oblik korišćenja, proizvodnje ili rasipanja ograničenih ili opasnih supstanci (uključujući aditive) stvaranja zagađenja tokom radnog vijeka (uključujući održavanje) ili uzorkovanja i transporta uzoraka za analizu. Takođe se preporučuju, u skladu sa nacionalnom ili lokalnom zakonskom regulativom, odgovarajuće prihvatljive metode za odlaganje izolacionih tečnosti, bilo da su nove ili korišćene, obrađene, na kraju radnog vijeka ili otpadne.

Pored toga potrebna je i veća angažovanost oko donošenja i primjene zakona u oblasti zaštite životne sredine kao i rigidnije sankcionisanje prekršaja.

3. Očekivane koristi od rada BAS/TC 53

Osnovne koristi koje se očekuju od rada BAS/TC 53 jesu sljedeće:

- donošenje BAS standarda koji su identični s evropskim i/ili međunarodnim standardima, čime se obezbjeđuje efikasan način za provjeru ispunjenosti uslova utvrđenih zakonima i/ili propisima donijetih na međunarodnom, regionalnom ili nacionalnom nivou;
- pružanje podrške nadležnim ministarstvima i drugim tijelima državne uprave u aktivnostima koje se odnose na usklađivanje propisa s evropskom regulativom, obezbjeđivanjem BAS standarda usklađenih s evropskim i/ili međunarodnim standardima;
- zaštita potrošača;
- uklanjanje prepreka u trgovini;
- predstavljanje i zastupanje interesa BiH u postupku donošenja evropskih i međunarodnih standarda.

4. Zainteresovane strane

Sve zainteresovane strane u BiH su pozvane da učestvuju u radu ovog tehničkog komiteta, uz osiguranje ravnopravnog učešća i zastupljenosti svih interesnih grupa. Moguće je i učešće u statusu posmatrača, pod određenim uslovima koji su utvrđeni Internim pravilima Instituta za standardizaciju BiH. Sve zainteresovane strane mogu da predlože usvajanje određenih standarda.

Zadatak ovog tehničkog komiteta je da u narednom periodu u svoj rad uključi što je moguće veći broj zainteresovanih strana.

---

5. Ciljevi i strategije za njihovo ostvarivanje

5.1 Ciljevi

- Usvajanje standarda iz oblasti oblasti fluida i sistema fluida, standardizacija promjera pumpi i hidromotora te svih elemenata i sklopova u sistemima za prenos snage fluidima; priprema standarda za cijevi, spojnice, pribornice, ventile i pomoćnu opremu za prenos tekućina, izrađenu od svih tipova plastičnih materijala:
- u skladu s Internim pravilima za standardizaciju Instituta;
- Usklađivanje nacionalnih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata s evropskim i/ili međunarodnim standardima i drugim standardizacijskim dokumentima;
- Preispitivanje svih BAS standarda u roku od pet godina od njihovog objavljivanja i donošenje odluke o povlačenju onih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata koji imaju isto područje primjene kao evropski ili međunarodni standardi ili drugi standardizacijski dokumenti;
- Zastupanje interesa BiH u oblasti rada tehničkog komiteta pred odgovarajućim evropskim i međunarodnim komitetima za standardizaciju kroz učestvovanje bosanskohercegovačkih stručnjaka u radu navedenih tehničkih komiteta;
- Primjena osnovnih principa standardizacije;
- Promovisanje interesa Instituta za standardizaciju BiH;
- Odgovor na zahtjeve zainteresovanih strana.

5.2 Strategija za ostvarivanje ciljeva

Ostvarivanje ciljeva BAS/TC 53 zasniva se na definisanju prioriteta rada, a to su:

- Praćenje rada korespondentnih komiteta i preuzimanje novih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata;
- Povećanje broja bosanskohercegovačkih stručnjaka u radu navedenih korespondentnih komiteta;
- Prevođenje što većeg broja standarda na jedan od službenih jezika u BiH;
- Povećanje broja zainteresovanih strana koje će učestvovati u radu BAS/TC 53;
- Sprovođenje periodičnih sistematskih pregleda i preispitivanja svih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata koje je pripremio BAS/TC 53, kako bi se obezbijedila validacija primjene za sve zainteresovane strane koje koriste ove standarde;
- Revidiranje tekstova povučenih BAS standarda objavljenih na jednom od službenih jezika u BiH u skladu s novim izdanjima evropskih ili međunarodnih standarda, kako bi se održao ili povećao broj objavljenih BAS standarda nastalih preuzimanjem evropskih i/ili međunarodnih standarda na jednom od službenih jezika u BiH;
- Informisanje članova BAS/TC 53 o revidiranim Internim pravilima za standardizaciju Instituta.

6. Faktori koji mogu uticati na ispunjenje i implementaciju programa rada

- Nedovoljno učešće domaćih stručnjaka u donošenju BAS standarda;
- Nezainteresovanost stručne javnosti za učešće u javnoj raspravi i dostavljanje primjedbi i predloga u vezi s nacrtima BAS standarda koji se stavljaju na javnu raspravu;

-
- Nedostatak finansijskih sredstava koji onemogućava obezbjeđenje odgovarajućih prevoda i upućuje na preuzimanje standarda metodom proglašavanja/korica, što umanjuje kredibilitet ovih standarda u poslovnom okruženju;
  - Neblagovremeno dostavljanje prijedloga zainteresovanih strana za donošenje BAS standarda pri izradi plana rada BAS/TC 53;
  - Nedovoljno pridavanje značaja radu članova BAS/TC 53 i njihova opterećenost poslovima u matičnim organizacijama koje su ih delegirale, što može da dovede do nedovoljnog učešća članova BAS/TC 53 na sjednicama, a samim tim i do odstupanja od plana usvajanja standarda.
  - Nepostojanje prevoda odgovarajućih BAS standarda na jednom od službenih jezika u BiH iziskuje dodatne napore i sredstva koji su van oblasti rada BAS/TC 53 i Instituta.

7. Plan aktivnosti

Aktivnosti BAS/TC 53 usklađene su s planovima rada tehničkog komiteta kroz:

- planove pripremanja, donošenja i objavljivanja BAS standarda i drugih standardizacijskih dokumenata u navedenoj oblasti rada, u skladu s Internim pravilima za standardizaciju Instituta;
- obezbjeđivanje usaglašenosti BAS standarda i drugih standardizacijskih dokumenata s evropskim i međunarodnim standardima u navedenoj oblasti rada;
- učestvovanje u izradi i preispitivanju standarda i drugih standardizacijskih dokumenata koje donose evropske¹ i međunarodne organizacije za standardizaciju u navedenoj oblasti rada;
- druge aktivnosti koje predloži Savjet za standardizaciju BiH;
- druge aktivnosti na prijedlog zainteresovanih strana.

Dostavljeno: 1. Sekretarijatu BAS/TC 53,
2. a/a.

DIREKTOR

Aleksandar Cincar.....

---

¹ Sa glasanjem o razvoju evropskih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata započeti će se kada Institut postane punopravni član CEN-a i CENELEC-a